



Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. viii. De moderatione iustitie & clementie pri[n]cipis: que debe[n]t in eo
ad vtilitatem rei publice contemperari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

atq; officiorum ppenfatione. Eorū verborū sentētia hec h̄c fuit
 In publicis locis atq; muneribus: patrū iura: causa filiorū qui in
 magistratu aut potestatibus sunt collata: interquiescere paulu-
 lū & cōuenire: sed cum extra rēpublicam in domestica re & vita
 sedeatur: ambuletur: in cōuuiuo quoq; discūbatur familiari: tūc
 iter filiū magistratū: & patrē priuatū/publicos honores cessare:
 naturales & genuos exoriri. Hec ergo inquit taur⁹ q̄ ad me ve-
 nist⁹: q̄ nūc loqmur q̄ de officiis disertam⁹ puata actio est. Itaq;
 tu pater vtere his honorib⁹ p̄us: quib⁹ quoq; domi vestre te vt
 priorū decet. Hec ergo generaliter mgratibus psuadenda arbi-
 tror: vt in splendore publice dignitatis memores sint p̄pe cōdi-
 tionis: & sic attendant pprie conditionis statū: vt nō deueniēt
 publice dignitatis gradū: sic collati sibi honoris integritatē ser-
 uēt vt aliorū nō minuāt dignitatē: & sic puata quisq; polleat di-
 gnitate: vt nō fiat iniuria publice potestati.

Tauri philoso-
phi verba.

C De moderatione iustitie & clementie principis que debent
 in eo ad vtilitatem reipublice cōtemperari. Ca. VIII.

Nbtineat ergo in principe qd̄ debet in oibus obtinere
 Nemo que sua sunt querat: sed que aliorū. verūtamē
 ipfius affectionis modus: quo charitatis brachiis: sub
 iectos vt fratres amplexatur moderatiōis limitibus
 clauditur: sic etenī fratres diligit: q̄ errores eorū medicinalit̄ cor-
 rigit: sic in eis carnem agnoscit & sanguinē: vt ea spūs subiiciat
 ditioni. Medicorū vtiq; consuetudo est vt morbos quos fomen-
 tis & leuioribus medicinis curare nequeunt: grauioribus adhi-
 bitis: igne puta vel ferro curent. Nec vnq̄ vtuntur grauib⁹: nisi
 cū leuū beneficio desiderata sanitas desperatur. Sic et potestas
 cū inferiorū vitia mansueta manu curare non sufficit: penarum
 acrimoniā dolēs recte vulneribus infundit: & pia crudelitate se-
 uit in malos dum bonorū icolumitas procuratur. Sed quis sine
 dolore: propriū corporis mēbra valuit āputare? Dolet ergo cū
 exigētib⁹ culpis vindicta exposcitur ea tñ peragit in vita dex-
 tera. Sinistram nāq; non habet princeps: & in cruciatu mēbroꝝ
 corporis cuius ip̄e caput est: legi tristis & gemēs famulat. Phi-
 lippus cū audisset phificiā quendā bonū pugnatorē alienatū aio
 ei fore inimicū eo q̄ tres filias inops vix aleret: nec a rege adiu-
 uaretur: monētibus amicis vt eū caueret: qd̄ (inqt) philippus si
 haberē ptem corporis egrā: abscinderē ne poti⁹ q̄ curarē? Deīde
 familiariter secreto illicitū phificiā: accepta difficultate necessi-

Ad philip. ii

Medici non
vtunt grauib⁹
nisi cum leuis
nō p̄sunt.

phificia bo-
nus pugnator
fuit.

Polícrátici de Curialiū nugis.

tatū domesticarū/pecūia sufficiēter instruxit:& meliorē fidelio
reſq̄ habuit q̄ fuerit atēq̄ crederetur offensus. Vt enī ait lucius.
Principē senē moribus esse oportet:& qui moderatiora sequat̄
cōsilia:& vicē gerere medicorū:qui morbos curāt nūc exinanī-
tione in repletis nunc refectioe in vacuis:& dolorē sedāt/nunc
cauterio nūc fomētis. Preterea fit in verbo affabilis: munificus
in bñficiis:& integre auctoritatis:seruet in morib⁹ dignitatem
famā nāq̄ benignitatis/cōciliat sermo bon⁹:& lingua gratiosa:
amorem fidelissimū & constantissimū etiā a durioribus extor-
quent beneficia:& quē fecere fouēt & solidant:& morū dignita-
ti debetur reuerentia subditorū. Egregie quidā traianus gētiliū
optimus augustorū:arguētibus eū amicis q̄ in oēs nimīū & vl-
tra q̄ impatorē deceat ratiōis esset:respondit se talē velle impa-
torē esse priuatis:quales imperatores sibi esse priuatus optasset
Vnde & relatu plinii secundi amonitus: qui tunc inter ceteros
iudices psecutor ecclesie destinat⁹ erat:a nece martyriū persecu-
tionis gladiū reuocans:edictū tēperauit. Et forte cum fidelibus
egisset mitius nisi decessorū suorū legibus & exēplis & prudētis-
um vt putabatur consilio & auctoritate iudicium ad delēdā se-
ctam hominū opinione publica supsticiosam & vere religionis
inimicā inuitaret. Nec tñ vsq̄quaq̄ cōmendo iustitiā hoīs qui
xpm ignorabat:s; culpā ipius extenuo qui aliorū excedebat im-
pulsu:& ad bñficiū miserendūq̄ pprie pietatis agebatur instin-
ctu:natura clemēs in omēs:austerus in paucos:quibus pccere ne-
phas esset:adeo vt totius imperii sui curriculo nisi vn⁹ dān atus
sit senatori:nobiliū ve vrbs:licet inueniantur plurimi in ipsum
grauius deliquisse. Hic autē a senatu dānatus est ignorāte traia-
no. Dicebat enī insanū eē eū qui oculos si habeat lippietes eos
malit effodere q̄ curare. Aiebat & vngues si acriores fuerūt re-
secandos esse non auellendos. Si enī cytharedus aliiq̄ fidicines
multa diligētia pcurant quō oberrantis corde cōpescant vitium
& eandē aliis vnanimē reddāt:faciātq̄ dulcissimā dissidentium
consonātiā:cordis nō ruptis sed tensis pportionalit̄ vl̄ remissis/
q̄nta sollicitudinē oportet principē moderari:nūc rigore iustitie:
nūc remissione clemētie:vt subditos faciat quasi vnanimes esse
in domo/& quasi discordantiū in ministeriū pacis et charitatis
opibus vnā faciat pfectā & maximā armoniā. Hoc autē certum
est quia tutius ē cordas remitti intensius q̄ ptendi. Remissarū
nāq̄ intensio artificis pitia conualescit:& debitā soni reddit gra-
tiā:sed que semel rupta est/nullo artificio reparat. Profecto si

De traiano et
laudib⁹ eius.

Comparatio
pulchra de ci-
tharedo.

sonus exigitur quem non habent: frustra tenduntur: & sepe citius venit ad nullum q̄ ad sonum: scilicet qui nimis exigitur. Ait ethicus. Est piger ad penas princeps/ad p̄mia velox. Quiq̄ dolet quotiens cogitur esse ferox. Alterum namq̄ iustitie: alterum pietatis est: que adeo principi necessaria sunt vt quisquis sine illis non modo p̄cipatum sed quemlibet magistratum vendicat: frustra seipsum irrideat: sed & aliorum in se prouocat risū contemptum & odiū. Mīa (ingt) & v̄itas non te deserāt: circūda eas gutturi tuo & scribe eas ī tabulis cordis tui: & iuenies gratiā & disciplinā bonā corā deo & hoibus. Gratia nāq̄ debet mīe: iustitie disciplina. Vtiq̄ gratia & amor subiectorū quā diuina p̄ducit grā: instrumentū optimū est oīm gerendorū. S3 & amor sine disciplina nō proficit: quia cessāte iustitie stimulo: populus se in illicita resoluit. Meditatur ergo iugiter sapientiā: & de ea sic iustitiā opatur q̄ lex demētie semp est in lingua ei⁹: & sic demētia tēperat vigore iustitie: q̄ lingua eius iudiciū loquitur. Officio nāq̄ eius iustitia in iudiciū vertitur: ea quidē necessitate: vt vacare nō liceat quin seipsum sibi collato destituat honore. Honor etenū regis iudiciū diligit: & delinquentium culpas tranquilla mētis moderatiōe cōpescit. De magistratuū moderatiōe libri fertur scripsisse plutarchus qui inscribit archigramatō: & magistratū sue vrbis ad patiētia: & iustitie cultū/ v̄bis inscripsisse dicit & exēplis. Hic autē seruū habebat hominē neq̄ & cōtumacē: sed liberalib⁹ disciplinis eruditū egregie: & exercitatus satis in disputationib⁹ philosophicis. Contigit vt ob nescio quā noxam ei tunica detrahi cediq̄ iuberet plutarch⁹: loro cepat verberari duriuscule. Cū tamē vificiare culpā dicens: se nihil egisse mali: nihil sceleris admisisse: & obloq̄bat se multis demeruisse obsequiis vt vapularet. Postremo cū non p̄ficeret: vociferari cepit: & iter vapulādū iā nō q̄rimonias & gemit⁹ eiulatusq̄: s3 v̄ba seua & obiurgatoria ioculabat: nec ita se habere plutarchū vt philosophū deceret: irasci turpe esse ei p̄sertim q̄ de malo ire sepi⁹ discertauerat/ librūq̄ pulcherrimū scripserat de patientia. Adiciebat eē p̄brosū q̄ doctrinā suā morib⁹ ipugnabat: eo q̄ a mētis itegritate p̄lapsus: effusus & prouolut⁹ in irā: plurimis plagis mulcicaret innoxium. Ad hec plutarchus/ lente quidē: et leniter & summa cum grauitate. Nūqd q̄ vapulas tibi irasci videor⁹? est ne ira mea si a me debitū recipi⁹? ex vultu ne meo an ex voce/ an ex colore/ an ēt ex v̄bis ira me corruptū itelligis aut cor reptū? mihi qdē neq̄ oculi opior truces sūt: neq̄ os turbidū: neq̄

Prouerb. iij.

Prouerb. xj.

De plutarcho q̄ fecit librum archigramaton ⁊ ei⁹ moderatiōe discipline.

Plutarcho libru scripsit de patientia.

Polícratici de Curialiū nugis.

imaniter clamo. neq; in spumā ruborēq; feruesco: neq; pudenda dico aut penitēda: neq; oīno trepido ira/aut gestio. Hec oīa q; pe (si nescis) signa irarū esse solēt. Et simul ad eū q; cedebat conuersus. Interī (inquit) dū ego atq; hic disputamus: tu hec age: & sine iracundia mea retūde feruēte contumaciā/ & iniquū magis penitere doceas q; iurgare. Sic plutarch⁹. In quo non nihil eruditionis relictum est omnibus qui in sublimitate sunt.

¶ Quid sit declinare ad dexteram vel sinistram quod p̄iceps prohibetur. Capitulum. IX.

Deutero. xvij.

Sequitur. Neq; declinet in partem dexterā vel sinistrā Ad dexterā declinare ē virtutib⁹ ipis vehemēter insistere: ad dexterā declinare ē: in virtutis opibus: q; in modo consistit: modū excedere. Oīs hōvehemētia salutis inimica est: & excessus oīs in culpa: bonarūq; rerū p̄suetudo nimia pessima est. Vñ ethicus. Insani sapiēs nomen feret: equus iniq;. Ultra q; satis est/ virtutū si petat ipam. Et philosoph⁹. Caue qd ē nimīū: quia si hec ipsa cautela modestiā deserit: eo ipō a tramite virtutis incaute recedit. Salomon quoq;. Noli (īquit) nimis eē iustus. Quid ergo nimīū prodest si regina virtutum iustitia: in sui nimietate obest? Alibi quoq;. Nimia hūilitas maxima p̄s superbie est. Ad sinistrā declinare est per abrupta vitiorū a via virtutū deuiare. Item. deflectitur ad sinistrā: qui in subiectionū culpis nimis p̄uus est ad vindictā: & ad dexteram gressū torquet q; delinquentib⁹ ex mansuetudine nimis indulget. Iter aut vtrūq; deuium est: sed qd ad sinistram vergit perniciosius est.

Nimietas in oī re fugiēda: Ecclesiastes. vij



¶ Quid vtilitatis de cultu iustitie p̄ncipes p̄sequant. Ca. X.

Deutero. xvij. Iustitie vtilitas.

Sed legitime huius obseruantie: quēnā erit vtilitas? Eā vtiq; p̄pheticus s̄mo protinus subdit. Ait enī. Vt lōgo tēpore regnet ipse & filius eius super israel. Ecce quēnā tāte difficultatis: futura sit merces: dum regna paterna: filiis longo tempore protelantur. De virtute nāq; parētū protenditur successio filiorū: & succedētium felicitas ex decedētium iniquitate preciditur. Nā spiritus sancti certū est testimoniū: quia iniusti disperibunt simul: & reliquie impiorū interibunt. Salus aut iustorū a dño est qui protegit eos in tēpore tribulationis. Sed cū eternitas totius tēporis quātacūq; sit p̄ minutissima momenta deficiat: & in eo toto non nisi ad modum breue momentum subsistat: quid in eo poterit esse longum: cur ea omnia si colligantur in vnum vere eternitati collata: nec p̄cti quidē locū obtineant eo q; finitorū ad ifinita oīno nulla est cōparatio.

ps. xxxvj.

Finitorum ad infinita nulla cōparatio.